Prawa ofiar – w poszczególnych państwach

Włochy

Za **ofiarę przestępstwa** lub „pokrzywdzonego" uznaje się osobę, której przysługuje **określone w przepisach prawo**, które jest objęte ochroną na gruncie prawa karnego i które zostało naruszone przez działanie stanowiące przestępstwo na podstawie prawa krajowego, tj. osobę, która poniosła szkodę stanowiącą jeden z *istotnych elementów* przestępstwa.

W rozumieniu prawa cywilnego szkoda wynikająca z przestępstwa występuje wówczas, gdy w wyniku jego popełnienia doszło do wystąpienia szkody (może ona mieć charakter majątkowy lub niemajątkowy, ale w każdym wypadku musi istnieć możliwość wyrażenia jej w kwocie pieniężnej). Pokrzywdzony na gruncie prawa karnego i poszkodowany na gruncie prawa cywilnego to zwykle ta sama osoba, z wyjątkiem na przykład przestępstwa zabójstwa, w którym ofiarą jest osoba zmarła, natomiast członkowie jej rodziny to poszkodowani, którym przysługuje prawo wystąpienia do sądu o odszkodowanie za poniesioną szkodę.

Przepisy prawa karnego i cywilnego przyznają ofierze przestępstwa szereg indywidualnych praw przed wszczęciem postępowania, w jego trakcie oraz po jego zakończeniu.

We Włoszech postępowanie karne zaczyna się od śledztwa lub dochodzenia. Na tym etapie sprawę bada policja lub prokuratura. Po jego zakończeniu prokurator może wnieść akt oskarżenia lub zwrócić się do sądu sprawującego nadzór nad śledztwem lub dochodzeniem o umorzenie sprawy. W przypadku niektórych przestępstw postępowanie prowadzi się jedynie wówczas, gdy ofiara przestępstwa złoży zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa na policji lub w prokuraturze.

W toku postępowania karnego sąd dokonuje oceny zgromadzonego materiału dowodowego i orzeka o winie oskarżonego. Postępowanie kończy się z chwilą skazania lub uniewinnienia oskarżonego przez sąd, przy czym istnieje możliwość wniesienia środków zaskarżenia do sądu wyższej instancji.

Ofiara przestępstwa może odgrywać ważną rolę w postępowaniu karnym, w związku z czym przysługuje jej szereg praw. Może ona przystąpić do postępowania jako ofiara przestępstwa (poszkodowany), **nie przysługuje jej wówczas szczególny status prawny. Ofiara przestępstwa może też odegrać bardziej aktywną rolę w postępowaniu, jeżeli wystąpi przeciwko oskarżonemu z powództwem cywilnym**.

Aby uzyskać potrzebne informacje, proszę kliknąć na poniższe linki

1 - Moje prawa jako ofiary przestępstwa
2 - Składanie zawiadomienia o przestępstwie oraz moje prawa podczas dochodzenia/śledztwa lub w czasie procesu
3 - Moje prawa po zakończeniu procesu
4 - Odszkodowanie
5 - Moje prawa do wsparcia i pomocy

Ostatnia aktualizacja: 13/10/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

1 - Moje prawa jako ofiary przestępstwa

Jakie informacje uzyskam od odpowiedniego organu (np. policji, prokuratury) w okresie między popełnieniem przestępstwa a złożeniem przeze mnie zawiadomienia o tym przestępstwie?

Po otrzymaniu zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa prokuratura i Wydział Kryminalny Policji (*polizia giudiziaria*) muszą poinformować ofiarę przestępstwa o tym, że jako pokrzywdzony ma ona prawo do wyznaczenia pełnomocnika odpowiedzialnego za wykonywanie przysługujących jej praw oraz że może skorzystać z pomocy prawnej oferowanej przez państwo włoskie (art. 101 włoskiego kodeksu postępowania karnego (Codice di procedura penale, c. p.p.)).

Po nawiązaniu pierwszego kontaktu z organami ścigania ofiara otrzyma następujące informacje w zrozumiałym dla siebie języku:

informacje na temat procedury składania zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa lub wniosku o ściganie, roli, jaką ofiara będzie odgrywała w postępowaniu przygotowawczym i postępowaniu sądowym, prawa ofiary do otrzymania powiadomienia o terminie i miejscu rozprawy oraz o treści aktu oskarżenia wniesionego przeciwko sprawcy, a także – w przypadku gdy ofiara przystąpi do postępowania w charakterze powoda cywilnego – o przysługującym jej prawie do otrzymania informacji na temat wydanego wyroku, uwzględniając jego streszczenie;

informacje o prawie ofiary do otrzymania porad prawnych i pomocy prawnej na koszt państwa włoskiego;

informacje o sposobie wykonania prawa do skorzystania z usług tłumaczenia ustnego oraz tłumaczenia pisemnego pism procesowych;

informacje o wszelkich środkach ochrony, z jakich może skorzystać ofiara;

informacje o prawach przysługujących ofierze przestępstwa, w przypadku gdy zamieszkuje w innym państwie członkowskim UE niż państwo, w którym doszło do popełnienia przestępstwa;

informacje o trybie zwrotu wszelkich kosztów poniesionych w związku z uczestnictwem w postępowaniu karnym;

informacje o możliwości ubiegania się o odszkodowanie/zadośćuczynienie za szkody poniesione wskutek przestępstwa;

informacje o możliwości zakończenia postępowania przez wycofanie wniosku o ściganie lub przystąpienie do mediacji;

informacje o prawach przysługujących ofierze w postępowaniu, w którym oskarżony wystąpił o zawieszenie postępowania i wydanie wyroku w zawieszeniu, lub w postępowaniu, w którym dopuszcza się możliwość odstąpienia od wymierzenia kary z uwagi na znikomą społeczną szkodliwość czynu;

informacje o lokalnych placówkach opieki zdrowotnej, placówkach oferujących usługi w zakresie zakwaterowania, ośrodkach dla ofiar przemocy i schroniskach

(art. 90-bis c.p.p.).

Nie mieszkam w państwie UE, w którym popełniono przestępstwo (w przypadku obywateli UE i obywateli państw trzecich). Jak chronione są moje prawa?

Jeżeli ofiara przestępstwa nie włada językiem włoskim ani nie rozumie tego języka, przysługuje jej prawo do posługiwania się znanym jej językiem przy składaniu zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa lub wniosku o ściganie do prokuratury w siedzibie właściwego miejscowo sądu pierwszej instancji (*tribunale*). Podobnie ofierze przysługuje prawo do otrzymania, na wniosek, potwierdzenia odbioru złożonego przez nią zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa lub wniosku o ściganie w znanym jej języku (art. 107-ter wytycznych dotyczących wdrażania kodeksu postępowania karnego (Disposizioni di Attuazione del Codice di Procedura Penale).
Jeżeli ofiara przestępstwa ma swoje miejsce zamieszkania lub pobytu we Włoszech, prokurator prześle zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa lub wnioski o ściganie dotyczące przestępstw popełnionych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej Prokuratorowi Generalnemu w sądzie apelacyjnym (*corte di appello*), który z kolei przekaże je właściwemu organowi wymiaru sprawiedliwości (art. 108-ter wytycznych dotyczących wdrażania kodeksu postępowania karnego).
Zob. także:
art. 1–5 dekretu legislacyjnego (Decreto Legislativo) nr 204 z dnia 9 listopada 2007 r. (wdrażającego dyrektywę 2004/80/WE odnoszącą się do kompensaty dla ofiar przestępstw);
art. 2–6 dekretu nr 222 z dnia 23 grudnia 2008 r. (wdrażającego dekret legislacyjny nr 204/2007), art. 11 ustawy nr 122 z dnia 7 lipca 2016 r. (ustawa europejska 2015–2016 o kompensacie dla ofiar przestępstw z użyciem przemocy).

Jakie informacje uzyskam, jeżeli złożę zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa?

Po nawiązaniu pierwszego kontaktu z organami ścigania ofiara otrzyma następujące informacje w zrozumiałym dla siebie języku:
informacje o przysługującym jej prawie do otrzymywania informacji na temat przebiegu postępowania oraz wpisów dokonywanych w urzędowym rejestrze zgłoszonych przestępstw;
informacje o prawie ofiary do otrzymania informacji o złożeniu wniosku o umorzenie postępowania;
informacje na temat trybu, w jakim ofiara może wnosić sprzeciw wobec naruszenia jej praw;
informacje na temat organów, do których można kierować pytania dotyczące sprawy;
informacje o trybie zwrotu wszelkich kosztów poniesionych w związku z uczestnictwem w postępowaniu karnym.
W postępowaniach dotyczących przestępstw z użyciem przemocy ofiara będzie na wniosek niezwłocznie informowana za pośrednictwem Wydziału Kryminalnego Policji o wszelkich przygotowaniach do zwolnienia sprawcy lub do cofnięcia wydanego przeciwko niemu nakazu tymczasowego aresztowania; ponadto ofiara będzie informowana w stosownym terminie i w takim samym trybie o ucieczce oskarżonego z aresztu tymczasowego lub zakładu karnego, a także o przypadkach umyślnego niezastosowania się przez sprawcę do postanowień nakazu tymczasowego aresztowania, chyba że przekazanie ofierze takich informacji naraziłoby sprawcę na realne ryzyko (art. 90-ter c.p.p.).

Czy mam prawo skorzystać z bezpłatnego tłumaczenia pisemnego lub ustnego (na potrzeby kontaktów z policją bądź innymi organami, w trakcie śledztwa /dochodzenia lub w czasie procesu)?

Organ ścigania wyznaczy tłumacza pisemnego w przypadku konieczności przetłumaczenia pisma procesowego na język obcy lub trudny do zrozumienia dialekt lub tłumacza ustnego w przypadku chęci złożenia oświadczenia przez ofiarę, która nie włada językiem włoskim. Ofiara przestępstwa może również złożyć oświadczenie na piśmie – w takim przypadku zostanie ono załączone do zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa razem z tłumaczeniem wykonanym przez tłumacza pisemnego.
Właściwy organ – w stosownych przypadkach działając z urzędu – wyznaczy tłumacza ustnego dla ofiary przestępstwa, która nie włada językiem włoskim lub nie rozumie tego języka, a której zeznania mają istotne znaczenie dla przebiegu postępowania, a także w przypadku gdy ofiara przestępstwa wyrazi wolę wzięcia udziału w rozprawie i wystąpi o zapewnienie jej możliwości skorzystania z usług tłumacza ustnego.
W przypadkach, w których będzie to możliwe, usługi tłumaczeń ustnych mogą być również świadczone za pośrednictwem technologii komunikowania na odległość, o ile tłumacz ustny nie musi fizycznie stawić się na rozprawie, aby zapewnić ofierze możliwość prawidłowego korzystania z przysługujących jej praw lub należytego zrozumienia przebiegu postępowania.
Jeżeli ofiara przestępstwa nie włada językiem włoskim lub nie rozumie tego języka, przysługuje jej prawo do wystąpienia o nieodpłatne przetłumaczenie całości pism procesowych lub części tych pism zawierających informacje dotyczące wykonywania przez ofiarę przysługujących jej praw. Tłumaczenia mogą zostać wykonane w formie ustnej lub w formie streszczenia, jeżeli organ ścigania stwierdzi, że ich wykonanie w takiej formie nie narusza praw ofiary przestępstwa (art. 143-bis c.p.p.).
Jeżeli ofiara przestępstwa nie włada językiem włoskim ani nie rozumie tego języka, przysługuje jej prawo do posługiwania się znanym jej językiem przy składaniu zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa lub wniosku o ściganie do prokuratury w siedzibie właściwego miejscowo sądu pierwszej instancji. Podobnie ofierze przysługuje prawo do otrzymania, na wniosek, potwierdzenia odbioru złożonego przez nią zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa lub wniosku o ściganie w znanym jej języku (art. 107-ter wytycznych dotyczących wdrażania kodeksu postępowania karnego).

W jaki sposób organ zajmujący się sprawą dopilnuje, żebym zrozumiał, co się dzieje oraz by właściwie mnie zrozumiano (jeżeli jestem dzieckiem; jeżeli jestem osobą niepełnosprawną)?

Organ ścigania wyznaczy tłumacza pisemnego w przypadku konieczności przetłumaczenia pisma procesowego na język obcy lub trudny do zrozumienia dialekt lub tłumacza ustnego w przypadku chęci złożenia oświadczenia przez ofiarę, która nie włada językiem włoskim. Jeżeli ofiara przestępstwa jest osobą małoletnią, sędzia może – również z urzędu – nakazać biegłemu wydanie opinii w przypadku wątpliwości co do wieku ofiary (w tym kontekście należy podkreślić, że w przypadku wystąpienia jakichkolwiek wątpliwości w tej kwestii ofiara przestępstwa zostanie uznana za osobę małoletnią do celów związanych ze stosowaniem wytycznych procesowych). Sędzia może również nakazać sporządzenie analogicznej opinii biegłego w przypadku konieczności ustalenia, czy ofiara przestępstwa jest osobą niepełnosprawną.
Art. 351 ust. 1-ter c.p.p.
W postępowaniach dotyczących przestępstw, o których mowa w art. 572, 600, 600-bis, 600-ter, 600-quater, 600-quater.1, 600-quinquies, 601, 602, 609-bis, 609-quater, 609-quinquies, 609-octies, 609-undecies i 612-bis włoskiego kodeksu karnego, jeżeli Wydział Kryminalny Policji wymaga odebrania skróconych zeznań (*sommarie informazioni*) od osób małoletnich, musi zwrócić się w tej sprawie do wyznaczonego przez prokuraturę wykwalifikowanego psychologa lub psychiatry dziecięcego. Takie same przepisy obowiązują w przypadku konieczności odebrania skróconych zeznań od osób dorosłych wymagających szczególnego traktowania. W przypadku konieczności odebrania skróconych zeznań od osób wymagających szczególnego traktowania każdorazowo zapewnia się, aby nie miały one żadnej styczności z osobą, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze, i aby nie były wielokrotnie wzywane do składania zeznań, chyba że jest to absolutnie niezbędne do celów postępowania przygotowawczego.
Art. 362 ust. 1-bis c.p.p.
W postępowaniach dotyczących przestępstw z art. 351 ust. 1-ter przy przesłuchiwaniu małoletnich prokuratura musi zwrócić się o pomoc do biegłego w dziedzinie psychologii lub psychiatrii dziecięcej. Takie same przepisy obowiązują w przypadku konieczności odebrania skróconych zeznań od osób

dorosłych wymagających szczególnego traktowania. W przypadku konieczności odebrania skróconych zeznań od osób wymagających szczególnego traktowania każdorazowo zapewnia się, aby nie miały one żadnej styczności z osobą, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze, i aby nie były wielokrotnie wzywane do składania zeznań, chyba że jest to absolutnie niezbędne do celów postępowania przygotowawczego.
Art. 498 ust. 4–4-quater c.p.p.
4. Przesłuchanie małoletnich występujących w charakterze świadków, z uwzględnieniem pytań i sprzeciwów stron, prowadzi przewodniczący składu orzekającego. W toku przesłuchania przewodniczący składu orzekającego może zwrócić się o pomoc do krewnych małoletniego lub do wykwalifikowanego psychologa dziecięcego. Jeżeli po wysłuchaniu stron przewodniczący składu orzekającego uzna, że w danym przypadku nie istnieje ryzyko, iż bezpośrednie przesłuchanie małoletniego mogłoby narazić go na silny stres, wyda postanowienie o przeprowadzeniu przesłuchania w trybie opisanym w poprzednich punktach. Wspomniane postanowienie może zostać uchylone w toku przesłuchania.
4-bis. Jeżeli jedna ze stron zwróci się ze stosownym wnioskiem w tym zakresie lub jeżeli przewodniczący składu orzekającego uzna to za konieczne, zastosowanie mają procedury określone w art. 398 ust. 5a.
4-ter. W postępowaniach dotyczących przestępstw z art. 572, 600, 600-bis, 600-ter, 600-quater, 600-quinquies, 601, 602, 609-bis, 609-ter, 609-quater, 609-octies i 612-bis włoskiego kodeksu karnego ofiary przestępstw, które są osobami małoletnimi albo osobami dorosłymi cierpiącymi na chorobę psychiczną, zostaną przesłuchane – na ich wniosek lub na wniosek ich pełnomocnika – z zastosowaniem lustra półprzepuszczalnego i interkomu.
4-quater. Bez uszczerbku dla powyższego, jeżeli pokrzywdzony jest osobą wymagającą szczególnego traktowania, a zachodzi konieczność jego przesłuchania, sędzia – na wniosek ofiary przestępstwa albo jej pełnomocnika – zarządzi zastosowanie odpowiednich środków ochrony.
Art. 398 ust. 5-quater c.p.p.
Nie naruszając przepisów ust. 5-ter, jeżeli pokrzywdzony jest osobą szczególnie wrażliwą, a zachodzi konieczność jego przesłuchania, zastosowanie mają przepisy art. 498 ust. 4-quater.

Usługi wsparcia dla ofiar przestępstw

Kto udziela wsparcia ofiarom przestępstw?

Ofiary przestępstw mogą korzystać z lokalnych placówek opieki zdrowotnej, placówek oferujących usługi w zakresie zakwaterowania, ośrodków dla ofiar przemocy i schronisk, którymi zarządzają organizacje działające na szczeblu lokalnym i regionalnym. Ogólnie rzecz biorąc, w wielu regionach funkcjonuje sieć stowarzyszeń obejmująca lokalne organizacje, biura prokuratury, sądy niższego rzędu i placówki opieki zdrowotnej, które udzielają nieodpłatnego wsparcia ofiarom wszelkiego rodzaju przestępstw.

Czy policja skieruje mnie automatycznie do podmiotu udzielającego wsparcia ofiarom przestępstw?

Tak. W szczególności osoby, które padły ofiarą określonego rodzaju przestępstwa (na przykład handlu ludźmi, przemocy domowej, napaści na tle seksualnym), mogą skorzystać z usług organizacji o ugruntowanej pozycji pozostających w kontakcie z organami ścigania, które udzielą im informacji o ośrodkach dla ofiar przemocy lub placówkach oferujących usługi w zakresie zakwaterowania, które mogą udzielić im wsparcia.

Jak chroni się moją prywatność?

W przypadku konieczności odebrania skróconych zeznań od osób wymagających szczególnego traktowania każdorazowo zapewnia się, aby nie miały one żadnej styczności z osobą, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze, i aby nie były wielokrotnie wzywane do składania zeznań, chyba że jest to absolutnie niezbędne do celów postępowania przygotowawczego.
Ponadto dekret legislacyjny nr 196 z dnia 30 czerwca 2003 r. (kodeks ochrony danych osobowych) zawiera przepisy szczególne regulujące przetwarzanie danych sądowych, które mają na celu zapewnienie poufności i bezpieczeństwa tych danych. Co więcej, od momentu przyznania ofierze przestępstwa statusu pokrzywdzonego w postępowaniu karnym będzie ona zobowiązana do składania zeznań w sądzie. Kodeks zawiera przepisy dotyczące sposobu, w jaki należy przesłuchiwać pokrzywdzonego, tak aby zapobiec konieczności kilkukrotnego powtarzania zeznań (przedprocesowe czynności dowodowe – *incidente probatorio*), a także przepisy zapewniające poszanowanie prawa ofiary do braku jakichkolwiek kontaktów ze stroną, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze / z oskarżonym. Jeżeli ofiara przestępstwa nie ukończyła 18. roku życia, jej wizerunek ani jej imię i nazwisko nie mogą zostać opublikowane w gazetach. Zakaz publikacji imienia i nazwiska odnosi się również do ofiar przestępstw, które ukończyły 18. rok życia. System ten ma zapobiegać rozpowszechnianiu danych osobowych ofiary przestępstwa oraz informacji umożliwiających ustalenie jej tożsamości.

Czy muszę złożyć zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa przed uzyskaniem dostępu do wsparcia dla ofiar przestępstw?

Możliwość uzyskania dostępu do usług świadczonych przez służby udzielające wsparcia ofiarom przestępstw nie jest uzależniona od złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa przez ofiarę.

Środki ochrony osobistej, jeżeli znajduję się w niebezpieczeństwie

Jakie rodzaje ochrony są dostępne?

W określonych okolicznościach przewidzianych w prawie (art. 273 i 274 c.p.p.), które mogą obejmować m.in. sytuacje narażające pokrzywdzonego na niebezpieczeństwo (tj. sytuacje wiążące się w szczególności z niebezpieczeństwem dalszego naruszania prawa przez sprawcę), organy wymiaru sprawiedliwości mogą nakazać zastosowanie wobec sprawcy środków zabezpieczających. Środki takie mogą obejmować na przykład nakaz niezwłocznego opuszczenia domu rodzinnego przez sprawcę, zakaz odwiedzania przez sprawcę miejsc, w których ofiara przestępstwa często przebywa, lub zakaz zamieszkiwania w określonych miejscach. W przypadku niezastosowania się do takiego zakazu sprawca może zostać objęty aresztem domowym lub tymczasowym.
Ofiara przestępstwa ma prawo do otrzymywania informacji o złożonych wnioskach o uchylenie lub zastąpienie środków zabezpieczających nałożonych na sprawcę oraz do wniesienia – w terminie dwóch dni – sprzeciwu wobec takich wniosków i przedstawienia swojego punktu widzenia (art. 299 c.p.p.). Ofiara przestępstwa jest również uprawniona do otrzymywania informacji na temat wydawanych przez sąd postanowień dotyczących zmiany, uchylenia lub zastąpienia środków zabezpieczających zastosowanych wobec podejrzanego.
Szczególnie w przypadku, gdy ofiara przestępstwa jest osobą wymagającą szczególnego traktowania, osobą małoletnią lub ofiarą określonego rodzaju przestępstw, sąd może nakazać również zastosowanie dodatkowych środków ochronnych:
w przypadku konieczności odebrania skróconych zeznań od osób wymagających szczególnego traktowania każdorazowo zapewnia się, aby nie miały one żadnej styczności z osobą, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze, i aby nie były wielokrotnie wzywane do składania zeznań, chyba że jest to absolutnie niezbędne;
jeżeli Wydział Kryminalny Policji wymaga odebrania skróconych zeznań od osoby małoletniej, musi zwrócić się o pomoc do wyznaczonego przez prokuraturę wykwalifikowanego psychologa lub psychiatry dziecięcego (art. 351 ust. 1-ter c.p.p.);
jeżeli prokuratura wymaga odebrania zeznań od małoletniego, musi zwrócić się o pomoc do wykwalifikowanego psychologa lub psychiatry dziecięcego. W przypadku konieczności odebrania skróconych zeznań od osób wymagających szczególnego traktowania każdorazowo zapewnia się, aby nie miały one żadnej styczności z osobą, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze, i aby nie były wielokrotnie wzywane do składania zeznań, chyba że jest to absolutnie niezbędne do celów postępowania przygotowawczego (art. 362 ust. 1-bis c.p.p.);

przesłuchanie małoletnich występujących w charakterze świadków prowadzi przewodniczący składu orzekającego, który może zwrócić się o pomoc do krewnych małoletniego lub do wykwalifikowanego psychologa dziecięcego (art. 498 c.p.p.);
w przypadku gdy strona postępowania, która ma złożyć zeznania, jest osobą małoletnią, a jedna ze stron postępowania zwróci się ze stosownym wnioskiem w tym zakresie lub przewodniczący składu orzekającego uzna to za konieczne, sąd może wydać postanowienie, w którym wyznaczy miejsce i czas oraz określi tryb przedprocesowych czynności dowodowych, o ile będzie to niezbędne i właściwe do zapewnienia ochrony zaangażowanych osób. Czynności takie mogą się odbyć poza siedzibą sądu pierwszej instancji, np. w specjalistycznych pomieszczeniach dostępnych dla sądu lub, w razie ich braku, w domu osoby składającej zeznania;
zeznania świadków muszą zostać zarejestrowane w całości na nośnikach fonograficznych lub audiowizualnych. W przypadku niedostępności urządzeń rejestrujących lub personelu technicznego należy przedstawić odpowiednie opinie biegłych lub opinię wydaną przez specjalistę ds. technicznych;
w postępowaniach dotyczących przestępstw z użyciem przemocy ofiary przestępstw, które są osobami małoletnimi albo osobami dorosłymi cierpiącymi na chorobę psychiczną, zostaną przesłuchane – na ich wniosek lub na wniosek ich pełnomocnika – z zastosowaniem lustra półprzepuszczalnego i interkomu.

Kto może mi zapewnić ochronę?

(Zob. powyżej).

Czy ktoś dokona oceny mojej sprawy, żeby sprawdzić, czy grozi mi dalsze niebezpieczeństwo ze strony sprawcy?

Prawo przewiduje, że w przypadku wystąpienia szczególnych potrzeb w zakresie ochrony sytuację ofiary przestępstwa należy poddać indywidualnej ocenie, aby ustalić, czy i w jakim zakresie należy objąć ją szczególnymi środkami ochrony w toku postępowania. Ofiary przestępstw będące osobami małoletnimi lub osobami wymagającymi szczególnego traktowania zostaną objęte dodatkową opieką. Odpowiedzialność za ustalenie, czy wobec ofiary przestępstwa należy zastosować odpowiednie środki ochrony w toku postępowania karnego, będzie spoczywała na sędzim. W toku postępowania przygotowawczego ofiara przestępstwa musi być przesłuchiwana przez wykwalifikowanych specjalistów w odpowiednich pomieszczeniach. Jeżeli wśród ofiar przestępstw znajdują się osoby małoletnie, należy powiadomić o tym sąd ds. nieletnich, który oceni daną sytuację i ustali, czy należy zastosować środki ochrony. Aby zapewnić ofierze przestępstwa ochronę przed wtórną wiktymizacją, sąd pierwszej instancji może ograniczyć wolność sprawcy (osadzenie w zakładzie karnym, zakaz odwiedzania miejsc, w których ofiara często przebywa, nakaz opuszczenia domu rodzinnego). Ofiara przestępstwa musi zostać powiadomiona o zastosowaniu takich środków (art. 282-quater c.p.p.). Ofiara przestępstwa może również zwrócić się do sędziego, aby przy okazji wydawania nakazu opuszczenia domu rodzinnego przez sprawcę lub w późniejszym terminie zasądził alimenty od sprawcy (art. 282-bis c.p.p.). Podobne uprawnienia przysługują wydziałowi właściwej komendy głównej policji na szczeblu prowincji (*Questura*).

Czy ktoś dokona oceny mojej sprawy, żeby sprawdzić, czy grozi mi dalsze niebezpieczeństwo ze strony systemu wymiaru sprawiedliwości (w trakcie dochodzenia/śledztwa lub w czasie procesu)?

Ofiary przestępstw z użyciem przemocy – niezależnie od tego, czy są osobami małoletnimi czy osobami wymagającymi szczególnego traktowania – są uprawnione do składania zeznań w warunkach, w których zapewniono zastosowanie odpowiednich środków ochrony. W szczególności można podjąć kroki służące zagwarantowaniu, aby ofiara przestępstwa nie miała żadnej styczności ze sprawcą w toku postępowania przygotowawczego ani w toku postępowania sądowego. Ponadto, jeżeli ofiara przestępstwa jest osobą wymagającą szczególnego traktowania, dopuszcza się możliwość odtworzenia nagrań złożonych przez nią zeznań zarejestrowanych w formie audiowizualnej, nawet gdy nie jest to bezwzględnie konieczne.

Wytyczne dotyczące przejęcia sprawy

(art. 413 c.p.p.): Wniosek złożony przez osobę, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze, lub przez ofiarę przestępstwa

Osoba, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze, lub ofiara przestępstwa mogą wystąpić z wnioskiem do Prokuratora Generalnego o wydanie nakazu przejęcia sprawy zgodnie z art. 412 ust. 1 c.p.p. (jeżeli prokuratura odmówi wszczęcia postępowania przygotowawczego lub nie wystąpi o umorzenie w terminie ustawowym albo w dłuższym terminie wyznaczonym przez sędziego).

W przypadku wydania nakazu przejęcia sprawy Prokurator Generalny podejmie konieczne działania na etapie postępowania przygotowawczego oraz złoży wszelkie stosowne wnioski w terminie trzydziestu dni od dnia wniesienia wniosku o przejęcie sprawy zgodnie z art. 412 ust. 1.

Jakie środki ochrony są dostępne dla najbardziej bezbronnych ofiar przestępstw?

Czynniki przesądzające o tym, czy ofiarę przestępstwa można uznać za osobę wymagającą szczególnego traktowania, to nie tylko jej wiek czy upośledzenie fizyczne lub psychiczne, ale również rodzaj przestępstwa oraz procedury i okoliczności związane ze sprawą. Przy ocenie, czy dana osoba wymaga szczególnego traktowania, bierze się pod uwagę to, czy w danej sprawie doszło do popełnienia przestępstwa z użyciem przemocy lub przestępstwa z nienawiści motywowanego dyskryminacją na tle rasowym, czy przestępstwo nosiło znamiona przestępczości zorganizowanej, terroryzmu – uwzględniając terroryzm międzynarodowy – lub handlu ludźmi, czy do popełnienia przestępstwa doszło wskutek dyskryminacji oraz czy ofiara przestępstwa jest zależna od sprawcy w sensie emocjonalnym, psychologicznym lub ekonomicznym (art. 90-quater c.p.p.).

Jeżeli ofiara przestępstwa jest osobą wymagającą szczególnego traktowania, każdorazowo dopuszcza się możliwość odtworzenia nagrań złożonych przez nią zeznań zarejestrowanych w formie audiowizualnej, nawet gdy nie będzie to bezwzględnie konieczne.

WYMOGI DOWODOWE W SZCZEGÓLNYCH PRZYPADKACH – W sprawach dotyczących przestępstw związanych z dopuszczaniem się nadużyć wobec członków rodziny i partnerów, przestępstw zniewolenia lub niewolnictwa, przestępstw związanych z prostytucją dziecięcą, pornografią dziecięcą, pornografią wirtualną, organizowaniem wycieczek turystycznych z zamiarem korzystania z prostytucji dziecięcej, handlem ludźmi oraz zakupem i sprzedażą niewolników i napaścią na tle seksualnym, przestępstw kwalifikowanych, przestępstw polegających na obcowaniu seksualnym z osobą małoletnią, przestępstw grupowej napaści na tle seksualnym oraz przestępstw nakłaniania małoletnich do nierządu i uporczywego nękania, w przypadku gdy wymagane jest złożenie zeznań przez osobę szczególnie wrażliwą, która złożyła już zeznania na etapie przedprocesowych czynności dowodowych lub w trakcie przesłuchania przez stronę przeciwną z udziałem osoby, którą zeznania te obciążają, lub gdy istnieją już protokoły takich zeznań, wówczas osoba taka będzie zobowiązana do ponownego złożenia zeznań wyłącznie wówczas, gdy przedmiotem tych zeznań będą inne okoliczności faktyczne niż te, które były przedmiotem wcześniej złożonych zeznań, lub jeżeli sędzia lub jedna ze stron postępowania uzna złożenie takich zeznań za konieczne ze szczególnych względów.

SKRÓCONE ZEZNANIA – Jeżeli Wydział Kryminalny Policji wymaga odebrania skróconych zeznań od osób wymagających szczególnego traktowania, musi zwrócić się o pomoc do wyznaczonego przez prokuraturę wykwalifikowanego psychologa lub psychiatry dziecięcego nawet w przypadku, gdy osoby te ukończyły 18. rok życia. W przypadku konieczności odebrania skróconych zeznań od osób wymagających szczególnego traktowania każdorazowo zapewnia się, aby nie miały one żadnej styczności z osobą, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze, i aby nie były wielokrotnie wzywane do składania zeznań, chyba że jest to absolutnie niezbędne do celów postępowania przygotowawczego (art. 351 ust. 1-ter c.p.p.).

GROMADZENIE INFORMACJI – Jeżeli prokuratura wymaga odebrania skróconych zeznań od ofiar wymagających szczególnego traktowania, musi zwrócić się o pomoc do wykwalifikowanego psychologa lub psychiatry dziecięcego nawet w przypadku, gdy osoby te ukończyły 18. rok życia. W przypadku konieczności odebrania skróconych zeznań od osób wymagających szczególnego traktowania każdorazowo zapewnia się, aby nie miały one żadnej styczności z osobą, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze, i aby nie były wielokrotnie wzywane do składania zeznań, chyba że jest to absolutnie niezbędne do celów postępowania przygotowawczego (art. 362 ust. 1-bis).

PRZESŁUCHANIE ŚWIADKÓW: Przesłuchanie świadków, z uwzględnieniem pytań i sprzeciwów stron, prowadzi przewodniczący składu orzekającego. W toku przesłuchania świadka przewodniczący składu orzekającego może zwrócić się o pomoc do jednego z jego krewnych lub do wykwalifikowanego psychologa dziecięcego. Jeżeli po wysłuchaniu stron przewodniczący składu orzekającego uzna, że w danym przypadku nie istnieje ryzyko, iż bezpośrednie przesłuchanie świadka mogłoby narazić go na silny stres, wyda postanowienie o przeprowadzeniu przesłuchania w trybie opisanym w poprzednich punktach. Wspomniane postanowienie może zostać uchylone w toku przesłuchania (art. 498 c.p.p.).
Jeżeli jedna ze stron zwróci się ze stosownym wnioskiem w tym zakresie lub jeżeli przewodniczący składu orzekającego uzna to za konieczne, zastosowanie mają procedury określone w art. 398 ust. 5-bis (przedprocesowe czynności dowodowe, zob. poniżej).
PRZEDPROCESOWE CZYNNOŚCI DOWODOWE (art. 398 ust. 5-bis) – Jeżeli jedna ze stron zwróci się ze stosownym wnioskiem w tym zakresie lub jeżeli przewodniczący składu orzekającego uzna to za konieczne, zastosowanie mają następujące procedury: w przypadku postępowań przygotowawczych w sprawach dotyczących przestępstw związanych z dopuszczaniem się nadużyć wobec członków rodziny i partnerów, przestępstw zniewolenia lub niewolnictwa, przestępstw związanych z prostytucją dziecięcą, pornografią dziecięcą, pornografią wirtualną, organizowaniem wycieczek turystycznych z zamiarem korzystania z prostytucji dziecięcej, handlem ludźmi oraz zakupem i sprzedażą niewolników i napaścią na tle seksualnym, przestępstw kwalifikowanych, przestępstw polegających na obcowaniu seksualnym z osobą małoletnią, przestępstw grupowej napaści na tle seksualnym oraz przestępstw nakłaniania małoletnich do nierządu i uporczywego nękania, jeżeli wśród osób składających zeznania znajdują się osoby dorosłe będące osobami wymagającymi szczególnego traktowania, sąd może wydać postanowienie, w którym wyznaczy miejsce i termin oraz określi tryb przesłuchania do celów dowodowych, o ile będzie to niezbędne i właściwe do zapewnienia ochrony zaangażowanych osób. Czynności takie mogą się odbyć poza siedzibą sądu pierwszej instancji, np. w specjalistycznych pomieszczeniach dostępnych dla sądu lub, w razie ich braku, w domu osoby składającej zeznania. Zeznania świadków muszą zostać zarejestrowane w całości na nośnikach fonograficznych lub audiowizualnych. W przypadku niedostępności urządzeń rejestrujących lub personelu technicznego należy przedstawić odpowiednie opinie biegłych lub opinię wydaną przez specjalistę ds. technicznych. W takim przypadku sporządza się również pisemny protokół z przebiegu przesłuchania w formie streszczenia. Transkrypcja nagrania zostanie udostępniona wyłącznie na wniosek stron.
Jeżeli ofiara przestępstwa jest osobą wymagają szczególnego traktowania i zachodzi konieczność jej przesłuchania, sędzia – na wniosek ofiary przestępstwa albo jej pełnomocnika – zarządzi zastosowanie odpowiednich środków ochrony (art. 498 ust. 4-quater c.p.p.).
W postępowaniach dotyczących wspomnianych powyżej przestępstw prokuratura, na wniosek ofiary przestępstwa lub na wniosek osoby, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze, może wystąpić o złożenie przez ofiarę zeznań na etapie przedprocesowych czynności dowodowych (*incidente probatorio*) nawet w przypadku, gdy przeprowadzenie takich czynności nie jest wymagane. Jeżeli ofiara przestępstwa jest osobą wymagają szczególnego traktowania, prokuratura – na wniosek ofiary przestępstwa lub na wniosek osoby, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze – może wystąpić o złożenie przez ofiarę zeznań na etapie przedprocesowych czynności dowodowych (art. 392 c.p.p.).
Przesłuchanie wymagające udziału ofiar przestępstw będących osobami wymagającymi szczególnego traktowania może odbywać się w ramach sprawdzonej procedury przedprocesowych czynności dowodowych (*incidente probatorio*), której celem jest m.in. niedopuszczenie do ponownego wyrządzenia ofierze krzywdy (wtórna wiktymizacja) z uwagi na zmuszanie jej do nieustannego zaangażowania w postępowanie.
POMOC PRAWNA – Osobie, która padła ofiarą przestępstw związanych z dopuszczaniem się nadużyć wobec członków rodziny i partnerów, okaleczaniem żeńskich narządów płciowych, napaścią na tle seksualnym, obcowaniem seksualnym z osobą małoletnią, grupową napaścią na tle seksualnym oraz uporczywym nękaniem, **zawsze** przysługuje prawo do nieodpłatnej pomocy prawnej, nawet jeżeli uzyskiwany przez nią dochód jest wyższy niż próg przewidziany w prawie. Jeżeli ofiara przestępstwa jest osobą małoletnią, stosuje się wobec niej te same przepisy co przepisy obowiązujące w przypadku ofiar przestępstw związanych ze zniewoleniem lub niewolnictwem, prostytucją dziecięcą, pornografią dziecięcą, organizowaniem wycieczek turystycznych z zamiarem korzystania z prostytucji dziecięcej, handlem ludźmi, zakupem i sprzedażą niewolników oraz przestępstwa polegającego na obcowaniu płciowym z osobą małoletnią i przestępstwa doprowadzenia osoby małoletniej do poddania się innym czynnościom seksualnym.

Jestem małoletni. Czy przysługują mi szczególne prawa?

(Zob. powyżej).

W wyniku przestępstwa zmarł członek mojej rodziny – jakie prawa mi przysługują?

Jeżeli ofiara przestępstwa zmarła, prawa przysługujące takiej ofierze zgodnie z prawem przechodzą na jej najbliższych krewnych (art. 90 ust. 3 c.p.p.).

Członek mojej rodziny jest ofiarą przestępstwa – jakie prawa mi przysługują?

(Zob. powyżej).

Czy mogę uzyskać dostęp do mediacji? Jakie są warunki korzystania z mediacji? Czy będę bezpieczny/bezpieczna podczas mediacji?

Postępowanie mediacyjne w sprawach karnych przeprowadza się na podstawie przepisów dekretu legislacyjnego nr 274/2000, które przyznają ofierze przestępstwa prawo do wytoczenia bezpośredniego powództwa odszkodowawczego przeciwko sprawcy w związku ze szkodami poniesionymi w wyniku przestępstwa. Ofiara może skorzystać z tego prawa wyłącznie w odniesieniu do przestępstw prywatnoskargowych (tj. przestępstw mniejszej wagi).
Wszczęcie i przeprowadzenie postępowania mediacyjnego wymaga zgody obydwu stron, aby można było wypracować ugodę możliwą do przyjęcia dla obu stron. W toku postępowania mediacyjnego sędzia pokoju musi – w miarę możliwości – zachęcać strony do pojednania. Przestępstwa wchodzące w zakres właściwości sędziego pokoju, które ze swojej natury są odpowiednie do mediacji, obejmują: zniesławienie ustne, zniesławienie za pośrednictwem innych środków komunikowania, zwykłą napaść, wyrządzenie nieznacznych szkód na osobie czy akty wandalizmu.
Ponadto strony postępowania karnego lub ich pełnomocnicy mogą zwrócić się bezpośrednio do Urzędu ds. Mediacji o zakończenie postępowania karnego przez sędziego pokoju i skorzystanie z możliwości przewidzianej w art. 35 dekretu legislacyjnego nr 274/2000, polegającej na wydaniu orzeczenia stanowiącego, że przestępstwo uznaje się za niebyłe z uwagi na podjęcie działań naprawczych przez sprawcę.
Jeżeli chodzi o przestępstwa prywatnoskargowe, ofiara może wystąpić z wnioskiem o wezwanie podejrzanego do stawienia się przed sędzią pokoju. Wniosek musi zostać podpisany przez ofiarę przestępstwa występującą w charakterze pokrzywdzonego bądź jej przedstawiciela ustawowego oraz przez jej adwokata. Adwokat poświadcza podpis pokrzywdzonego. Jeżeli ofiara przestępstwa jest osobą małoletnią poniżej 14. roku życia, osobą ubezwłasnowolnioną, osobą cierpiącą na chorobę psychiczną lub osobą niepełnosprawną, wniosek musi zostać podpisany przez jej rodzica, opiekuna prawnego lub kuratora. Wniesienie wniosku wywołuje takie same skutki jak złożenie wniosku o ściganie (art. 21).
Składanie wniosku: wniosek należy najpierw przekazać prokuraturze, składając jego odpis w sekretariacie prokuratury. Następnie, wraz z dowodem doręczenia prokuraturze, wnioskodawca składa go w sekretariacie sądu właściwego dla danego sędziego pokoju w terminie trzech miesięcy od dnia złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa. Jeżeli ofiara złożyła już wniosek o ściganie w związku z tym samym czynem, musi wskazać to we wniosku, załączyć do niego kopię wniosku o ściganie oraz złożyć kolejny odpis tego wniosku w sekretariacie prokuratury. W takim przypadku sędzia pokoju nakaże doręczenie oryginału wniosku o ściganie (art. 22).

Przystąpienie do postępowania w charakterze powoda cywilnego: jeżeli ofiara chce przystąpić do postępowania w charakterze powoda cywilnego, musi to zrobić w momencie wniesienia wniosku pod rygorem utraty takiej możliwości. Zgłoszenie we wniosku uzasadnionego roszczenia odszkodowawczego jest zasadniczo równoważne przystąpieniu do postępowania w charakterze powoda cywilnego (art. 23).
Wniosek jest niedopuszczalny w następujących przypadkach:
jeżeli zostanie wniesiony po upływie terminu;
jeżeli zostanie złożony w sprawach innych niż przewidziane w prawie;
jeżeli nie będzie zawierał wymaganych informacji lub podpisu;
jeżeli opis zdarzenia lub wskazane źródła dowodów będą niewystarczające;
w przypadku braku dowodów na poinformowanie prokuratury.
Wnioski składane przez prokuraturę (art. 25): W terminie dziesięciu dni od daty złożenia wniosku prokuratura przekaże swoje wnioski sekretariatowi sądu właściwego dla danego sędziego pokoju. Jeżeli prokuratura uzna, że wniosek jest niemożliwy do przyjęcia lub w oczywisty sposób bezpodstawny lub że został wniesiony do sędziego pokoju, który nie jest właściwy miejscowo dla danego regionu, wniosek zostanie odrzucony/oddalony; w przeciwnym wypadku prokuratura wyda akt oskarżenia, potwierdzając lub zmieniając zarzuty przedstawione we wniosku.
Po upływie wyznaczonego terminu sędzia pokoju będzie kontynuował postępowanie nawet w przypadku niezłożenia żadnych wniosków przez prokuraturę. Jeżeli sędzia pokoju nie uzna wniosku za niedopuszczalny lub w oczywisty sposób bezpodstawny i stwierdzi, że wchodzi on w zakres jego właściwości, wyda postanowienie o wezwaniu stron na rozprawę w terminie 20 dni od dnia złożenia wniosku.
Złożenie wniosku przez jednego pokrzywdzonego lub większą ich liczbę nie uniemożliwia pozostałym pokrzywdzonym wzięcia udziału w postępowaniu, przy wsparciu adwokata i z takimi samymi prawami jak prawa głównego wnioskodawcy. Pokrzywdzeni mogą przystąpić do powództwa cywilnego przed ogłoszeniem otwarcia rozprawy. Niestawiennictwo na rozprawie należycie wezwanych pokrzywdzonych uznaje się za równoznaczne ze zrzeczeniem się przez nich prawa do wniesienia wniosku o ściganie lub wycofania takiego wniosku, jeśli został już złożony.
Przesłuchanie przed sądem: najpóźniej siedem dni przed wyznaczonym terminem rozprawy sądowej prokurator lub ofiara przestępstwa występująca w charakterze pokrzywdzonego składa w sekretariacie sądu właściwego dla danego sędziego pokoju wezwanie do stawienia się na rozprawę wraz z odpowiednimi zawiadomieniami.
W przypadku przestępstwa prywatnoskargowego sędzia będzie zabiegał o pojednanie stron. W takim przypadku, jeżeli byłoby to przydatne do celów ułatwienia postępowania pojednawczego, sędzia może odroczyć rozprawę na okres nieprzekraczający dwóch miesięcy oraz, w razie konieczności, może również skorzystać z usług w zakresie mediacji świadczonych przez publiczne lub prywatne ośrodki i placówki działające w danym regionie. W każdym wypadku oświadczenia składane przez strony w toku postępowania pojednawczego nie mogą zostać w żaden sposób wykorzystane do celów narady sędziowskiej (art. 29).
W przypadku zawarcia ugody sporządza się protokół potwierdzający wycofanie wniosku o ściganie lub odstąpienie od wniosku i powiązaną zgodę. Odstąpienie od wniosku wywołuje takie same skutki jak wycofanie wniosku o ściganie.
Mediacja może doprowadzić do wycofania wniosku o ściganie przez ofiarę, co z kolei będzie skutkowało wydaniem postanowienia o umorzeniu postępowania z uwagi na brak podstaw do ścigania sprawcy. Ponadto pomyślny wynik postępowania mediacyjnego, które może doprowadzić do wypłacenia odszkodowania z tytułu szkód poniesionych wskutek przestępstwa, może skutkować wydaniem postanowienia o uznaniu przestępstwa za niebyłe z uwagi na naprawienie szkody przez sprawcę przed rozprawą lub z racji znikomej wagi przestępstwa.

Gdzie mogę znaleźć przepisy, w których określono moje prawa?

Przepisy regulujące ochronę ofiar przestępstw zawierają: kodeks postępowania karnego, dekret legislacyjny nr 212 z dnia 15 grudnia 2015 r. wdrażający dyrektywę 2012/29/UE dotyczącą praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw, dekret legislacyjny nr 204 z dnia 9 listopada 2007 r., dekret nr 222 z dnia 23 grudnia 2008 r. (wdrażający dekret legislacyjny nr 204/2007), art. 11 ustawy nr 122 z dnia 7 lipca 2016 r. – ustawa europejska 2015–2016 (o kompensacie dla ofiar przestępstw z użyciem przemocy) oraz szereg innych aktów prawnych dotyczących ofiar określonych rodzajów przestępstw.

Ostatnia aktualizacja: 13/10/2020
Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

2 - Składanie zawiadomienia o przestępstwie oraz moje prawa podczas dochodzenia/śledztwa lub w czasie procesu

Jak złożyć zawiadomienie o przestępstwie?

Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa (*denuncia*) składa się wówczas, gdy osoba fizyczna, która posiada informacje na temat przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego, powiadomi prokuraturę lub Wydział Kryminalny Policji (*polizia giudiziaria*) o tym przestępstwie. Mimo że złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa jest fakultatywne, w określonych przypadkach przewidzianych w prawie staje się obowiązkowe. Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa zawiera istotne szczegółowe informacje na temat zdarzenia wraz z podaniem dnia, w którym osoba składająca zawiadomienie dowiedziała się o popełnieniu przestępstwa, oraz źródeł już posiadanych dowodów w sprawie. Ponadto, w stosownych przypadkach, zawiadomienie zawiera dane osobowe, adres zamieszkania oraz wszelkie inne informacje, które mogłyby ułatwić zidentyfikowanie domniemanego sprawcy przestępstwa, jak również dane osobowe ofiary przestępstwa występującej w charakterze pokrzywdzonego oraz szczegółowe informacje na temat wszelkich innych osób mogących dysponować informacjami, które mogą okazać się pomocne w ustaleniu przebiegu zdarzeń. Brak szczegółowych informacji, które mogłyby okazać się przydatne do ustalenia tożsamości osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa, nie uniemożliwia wszczęcia postępowania karnego w sprawie, ponieważ ofiara przestępstwa może złożyć zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa przeciwko nieznanym sprawcom; policja musi następnie przekazać takie zawiadomienie odpowiedniemu biuru prokuratury wraz ze szczegółowymi informacjami na temat wszelkich czynności podjętych w toku postępowania przygotowawczego w celu zidentyfikowania sprawców przestępstwa.
Wniosek o ściganie (*querela*) to oświadczenie, na mocy którego osoba fizyczna będąca ofiarą przestępstwa (lub jej przedstawiciel ustawowy) wyraża wolę ścigania sprawcy. Można go wnieść w odniesieniu do przestępstw prywatnoskargowych. Oświadczenie musi zawierać opis popełnionego przestępstwa oraz jednoznacznie wyrażoną przez wnoszącego wolę postawienia zarzutów i ukarania domniemanego sprawcy przestępstwa. Istnieje możliwość cofnięcia wniosku o ściganie, z wyjątkiem przestępstw napaści na tle seksualnym lub obcowania seksualnego z osobą małoletnią. Do cofnięcia takiego wniosku wymagana jest zgoda osoby, przeciwko której wniosek jest skierowany, która – jeżeli jest niewinna – może z kolei chcieć wykazać w toku rozprawy, że nie miała nic wspólnego z zarzucanym jej przestępstwem.
Skarga (*esposto*) jest to wniosek o interwencję organów ścigania w sporach między osobami prywatnymi składany przez jedną ze stron lub przez obydwie strony sporu. Po otrzymaniu wniosku o przeprowadzenie oficjalnej interwencji funkcjonariusz organu ścigania zaprasza strony na spotkanie w celu podjęcia próby polubownego rozstrzygnięcia sporu i sporządza protokół. Jeżeli zostanie ustalone, że doszło do popełnienia przestępstwa, funkcjonariusz organów

ścigania musi poinformować o tym fakcie organy sądowe, jeżeli przestępstwo jest ścigane z oskarżenia publicznego; natomiast w przypadku przestępstwa prywatnoskargowego funkcjonariusz organu ścigania może, na wniosek, podjąć próbę polubownego rozstrzygnięcia sporu, co pozostaje bez uszczerbku dla możliwości skorzystania z prawa do wniesienia wniosku o ściganie w późniejszym terminie.
Zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, wnioski o ściganie i skargi należy składać w biurach odpowiednich oddziałów organów ścigania (komendy policji, komisariaty policji i biura żandarmerii wojskowej (*Carabinieri*)). Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa lub skargę można również wnieść do prokuratury.

W jaki sposób mogę uzyskać informacje o przebiegu sprawy?

Po złożeniu zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa ofiara przestępstwa uzyska informacje o: organach, z którymi można się skontaktować, aby uzyskać dodatkowe informacje na temat sprawy, roli, jaką ofiara będzie odgrywała w postępowaniu przygotowawczym i postępowaniu sądowym, prawa ofiary do otrzymania powiadomienia o terminie i miejscu przeprowadzenia rozprawy oraz o treści aktu oskarżenia, a także – w przypadku gdy ofiara przystąpi do postępowania w charakterze powoda cywilnego – o przysługującym jej prawie do otrzymania informacji na temat wydanego wyroku, uwzględniając jego streszczenie. Ponadto ofiara przestępstwa jest uprawniona do otrzymywania aktualnych informacji na temat przebiegu postępowania oraz wpisów dokonywanych w urzędowym rejestrze zgłoszonych przestępstw; ofiara zostanie poinformowana o wszelkich wnioskach dotyczących umorzenia postępowania oraz w jaki sposób wnieść sprzeciw wobec naruszenia jej praw; ofiara będzie mogła również zakończyć sprawę, wycofując wniosek o ściganie albo, w stosownych przypadkach, biorąc udział w mediacji (art. 90-bis kodeksu postępowania karnego (Codice di procedura penale lub c.p.p.)).

Czy przysługuje mi pomoc prawna (w toku dochodzenia/śledztwa lub w czasie procesu)? Na jakich warunkach?

Po nawiązaniu pierwszego kontaktu z organami ścigania ofiara uzyska informacje, w zrozumiałym dla siebie języku, na temat przysługującego jej prawa do otrzymania porad prawnych i pomocy prawnej na koszt państwa włoskiego (art. 90-bis). Ofiara może złożyć wniosek o udzielenie jej pomocy prawnej finansowanej przez Skarb Państwa zgodnie z przepisami ustawy o pomocy dla osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji (art. 98 c.p.p.). Ofiara przestępstwa może być również uprawniona do uzyskania dostępu do pomocy prawnej finansowanej przez Skarb Państwa, jeżeli osiągany przez nią dochód nie przekracza limitu przewidzianego w prawie. Aby móc skorzystać z pomocy prawnej finansowanej przez Skarb Państwa, ofiara przestępstwa musi wystąpić ze stosownym wnioskiem do sądu pierwszej instancji bezpośrednio po złożeniu zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa. Po zakończeniu pierwszego etapu postępowania, w którym może uczestniczyć obrońca, oraz – niezależnie od przypadku – przed otrzymaniem wezwania do stawienia się na przesłuchanie lub najpóźniej do dnia otrzymania powiadomienia o zakończeniu wstępnego postępowania przygotowawczego prokuratura musi powiadomić na piśmie osobę, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze, o tym, że sąd wyznaczył jej obrońcę, pod rygorem nieważności wszystkich późniejszych czynności dokonywanych w toku postępowania (art. 369-bis c.p.p.).
Wspomniane powiadomienie musi zawierać następujące informacje:
a) informację o konieczności skorzystania z usług adwokata w celu obrony w postępowaniu karnym oraz informacje o prawach, które zgodnie z prawem przysługują osobie, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze;
b) imię i nazwisko obrońcy wyznaczonego przez sąd, jego adres zamieszkania oraz numer telefonu;
c) informację o prawie oskarżonego do wskazania swojego własnego obrońcy wraz z pouczeniem, że w przypadku nieskorzystania z tego prawa będzie reprezentowany w postępowaniu przygotowawczym przez obrońcę z urzędu;
d) informację o tym, że jeżeli oskarżony nie spełni wymogów uprawniających go do korzystania z pomocy prawnej finansowanej przez Skarb Państwa, będzie zobowiązany do pokrycia honorarium obrońcy z urzędu, wraz z ostrzeżeniem, że w przypadku ogłoszenia niewypłacalności oskarżonego wszczęte zostanie przeciwko niemu postępowanie egzekucyjne;
d-bis) informacje o prawie do skorzystania z usług tłumacza ustnego oraz do zwrócenia się o przetłumaczenie istotnych pism procesowych;
e) informacje na temat wymogów, które należy spełnić, aby móc skorzystać z pomocy prawnej finansowanej przez Skarb Państwa.
Nieodpłatna pomoc prawna to instytucja oparta na prawie do obrony zagwarantowanym na mocy art. 24 włoskiej konstytucji, na podstawie którego każdy ma prawo do otrzymania pomocy prawnej na dowolnym etapie postępowania i na dowolnym szczeblu systemu wymiaru sprawiedliwości, co oznacza, że osoby znajdujące się w trudnej sytuacji finansowej są nie tylko uprawnione do korzystania z usług prawnika i innych specjalistów, w tym biegłych, na koszt Skarbu Państwa, ale są również zwolnione z obowiązku pokrycia kosztów sądowych. Z prawa do nieodpłatnej pomocy prawnej można skorzystać w sprawach karnych oraz w sprawach cywilnych powiązanych ze sprawami karnymi, w postępowaniach uzupełniających, takich jak postępowanie egzekucyjne w sprawach karnych, postępowanie zabezpieczające, postępowanie zapobiegawcze i nadzorcze, a także w sprawach cywilnych wynikających ze spraw karnych.
Prawo do nieodpłatnej pomocy prawnej przysługuje nie tylko obywatelom Włoch – pomoc ta jest również dostępna dla cudzoziemców, nawet jeżeli toczy się przeciwko nim postępowanie administracyjne w sprawie o wydalenie, jeżeli nie zamieszkują na terytorium Włoch lub jeżeli są bezpaństwowcami zamieszkującymi na terytorium Włoch.
Chociaż uprawnienie do zwrócenia się o nieodpłatną pomoc prawną przysługuje wszystkim stronom postępowania, w przypadku ofiar określonych rodzajów przestępstw przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności progi dotyczące poziomu dochodów wyznaczone w obowiązujących przepisach nie mają zastosowania.
Państwo zapewnia również ochronę małoletnim, którzy są uprawnieni do korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej, podobnie jak osobom, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze, jeżeli zostały aresztowane lub zatrzymane lub jeżeli zastosowano wobec nich środek w postaci tymczasowego aresztowania.
Aby osoba kwalifikowała się do korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej, uzyskiwany przez nią dochód nie może przekraczać maksymalnego poziomu przewidzianego w prawie, który stanowi równowartość 11 369,24 EUR i który podwyższa się o 1032,90 EUR za każdą kolejną osobę zamieszkującą w tym samym gospodarstwie domowym.

Czy mogę ubiegać się o zwrot kosztów (z tytułu uczestnictwa w dochodzeniu/śledztwie/procesie)? Na jakich warunkach?

Nieodpłatna pomoc prawna, będąca instytucją opartą na prawie do obrony zagwarantowanym na mocy art. 24 włoskiej konstytucji, zapewnia każdej osobie spełniającej określone wymogi (dotyczące trudnej sytuacji finansowej) prawo do otrzymania pomocy prawnej na dowolnym etapie postępowania i na dowolnym szczeblu systemu wymiaru sprawiedliwości, począwszy od możliwości skorzystania z usług adwokata i innych specjalistów, w tym biegłych, na koszt Skarbu Państwa, a skończywszy na zwolnieniu z obowiązku pokrycia kosztów sądowych.

Moja sprawa została umorzona, zanim trafiła do sądu. Czy mogę się odwołać?

Wniesienie zażalenia na postanowienie o umorzeniu postępowania jest równoważne z wnioskiem o kontynuowanie postępowania przygotowawczego. Ofiara przestępstwa musi wskazać przedmiot dalszego postępowania przygotowawczego oraz przedstawić odpowiednie dowody – w przeciwnym wypadku wniesione zażalenie zostanie uznane za niedopuszczalne. Jeżeli zażalenie jest niedopuszczalne, a zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa zostanie uznane za bezpodstawne, sędzia – w drodze uzasadnionego postanowienia – umorzy postępowanie i nakaże zwrócenie akt sprawy do prokuratury. Jeżeli wniosek nie zostanie uwzględniony, sędzia wyznaczy termin posiedzenia niejawnego z udziałem ofiary przestępstwa i osoby, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze, i zawiadomi o tym prokuraturę. Sędzia poinformuje również o wyznaczeniu terminu posiedzenia Prokuratora Generalnego przy sądzie apelacyjnym (Corte di Appello). Jeżeli po przeprowadzeniu posiedzenia sędzia uzna za konieczne kontynuowanie postępowania

przygotowawczego w sprawie, wyda stosowne postanowienie skierowane do prokuratury, w którym wyznaczy nieprzekraczalny termin zakończenia takiego postępowania. Jeżeli sędzia nie uwzględni wniosku o umorzenie postępowania, nakaże prokuraturze sformułowanie aktu oskarżenia w terminie dziesięciu dni. W ciągu dwóch dni od wniesienia aktu oskarżenia sędzia wyda postanowienie, w którym wyznaczy termin posiedzenia wstępnego.
Ponadto osoba, która padła ofiarą przestępstwa z użyciem przemocy, jest zawsze uprawniona do otrzymania informacji o złożeniu wniosku o umorzenie postępowania, nawet w przypadku braku wyraźnego wniosku z jej strony. Po otrzymaniu takiego powiadomienia ofiara będzie miała 20 dni na zapoznanie się z pismami procesowymi i zgłoszenie uzasadnionego wniosku o kontynuowanie postępowania przygotowawczego (art. 408 ust. 3-bis c.p.p.).

Czy mogę uczestniczyć w procesie?

Ofiara przestępstwa może wyznaczyć pełnomocnika i powierzyć mu wykonywanie przysługujących jej praw. Do celów otrzymywania zawiadomień, do których ofiara jest uprawniona z mocy prawa, oraz wykonywania określonych praw ofiara musi zadeklarować oraz wskazać adres do doręczeń. Ofiara musi również poinformować o wszelkich zmianach swoich danych adresowych w toku postępowania karnego. Jeżeli ofiara przestępstwa wyznaczyła pełnomocnika, nie musi przekazywać tych informacji, ponieważ wszystkie zawiadomienia będą przesyłane takiemu pełnomocnikowi.
Ofiara przestępstwa ma prawo do składania pism procesowych i przedstawiania dowodów, zarówno na etapie postępowania przygotowawczego, jak i podczas rozprawy (art. 90-bis c.p.p.). Może również zapoznawać się z wpisami dokonywanymi w urzędowym rejestrze zgłoszonych przestępstw (art. 335 c.p. p.). Ofiara przestępstwa musi zostać poinformowana o zakończeniu przeprowadzanych przez biegłych analiz, których nie można powtórzyć (art. 360 c.p.p.). Ofiara może również zwrócić się do prokuratury z wnioskiem o przeprowadzenie dowodu w toku przedprocesowych czynności dowodowych (*incidente probatorio*). Ponadto ofiara może wystąpić o informowanie jej o wszelkich wnioskach o odroczenie postępowania przygotowawczego lub o umorzenie postępowania, zarówno bezpośrednio przy składaniu zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, jak i na późniejszym etapie. Informacje o wniesieniu wniosku o odroczenie postępowania przygotowawczego (art. 406 c.p.p.) oraz wniosku o umorzenie postępowania (art. 408 c.p.p.) będą udzielane ofierze przestępstwa wyłącznie na jej wyraźne żądanie. Jeżeli ma się odbyć posiedzenie w sprawie, ofiara przestępstwa ma prawo do otrzymania informacji o miejscu, terminie i godzinie pierwszej rozprawy; o terminach kolejnych rozpraw ofiara nie będzie informowana i będzie musiała uzyskać informacje o terminach odroczonych rozpraw samodzielnie w sądzie pierwszej instancji. Ofiara przestępstwa nie jest zobowiązana do udziału w rozprawach – nie dotyczy to jednak przypadków, w których ma składać zeznania. Po zakończeniu postępowania przygotowawczego ofiara jest uprawniona do uzyskania wglądu do wszystkich pism procesowych związanych ze sprawą oraz do sporządzenia ich kopii. Ofiara przestępstwa nie może jednak co do zasady skorzystać z tego prawa w przypadku, gdy postępowanie przygotowawcze jest nadal w toku, chociaż prokuratura może udzielić na to zgody, jeżeli uzna to za uzasadnione.
Jeżeli zostanie wszczęte postępowanie karne, a popełnione przestępstwo wywarło wpływ na ofiarę, może ona wystąpić o z roszczeniem odszkodowawczym i przystąpić do postępowania karnego w charakterze powoda cywilnego.

Jaka jest moja rola w systemie wymiaru sprawiedliwości? Czy jestem na przykład: ofiarą przestępstwa, świadkiem, powodem cywilnym, oskarżycielem prywatnym? Czy mogę wybrać swoją rolę?

Ofierze przestępstwa – rozumianej jako osoba, na którą przestępstwo wywarło wpływ – przysługują wszystkie opisane powyżej prawa. Ponadto ofiara przestępstwa może zostać przesłuchana w charakterze świadka na rozprawie, a w przypadku gdy przysługuje jej prawo do dochodzenia odszkodowania z tytułu szkód poniesionych w wyniku przestępstwa, może przystąpić do postępowania karnego w charakterze powoda cywilnego, wytaczając powództwo adhezyjne.

Jakie są moje prawa i obowiązki wynikające z tej roli?

Bez uszczerbku dla powyższych zasad dotyczących praw i interesów pokrzywdzonego, jeżeli ofiara przestępstwa bierze również udział w postępowaniu w charakterze świadka, zastosowanie mają następujące przepisy:
ofiara przestępstwa występująca w roli świadka musi stawić się przed sądem i wykonywać polecenia sądu dotyczące wymogów proceduralnych, a także odpowiadać na zadawane pytania zgodnie z prawdą. Świadek nie jest zobowiązany do ujawnienia żadnych informacji, które mogłyby go narazić na odpowiedzialność karną. Jeżeli w dniu, na który zaplanowano przeprowadzenie rozprawy, dojdzie do wystąpienia problemu uniemożliwiającego świadkowi stawienie się przed sądem, świadek musi poinformować o tym fakcie właściwe organy z odpowiednim wyprzedzeniem, wskazując powód swojej nieobecności. W takim przypadku jeżeli sędzia uzna nieobecność świadka za usprawiedliwioną, ponownie wystosuje do niego wezwanie do stawienia się przed sądem na kolejną rozprawę. Jeżeli świadek, który był już kilkukrotnie wzywany do stawienia się przed sądem, nie stawi się w sądzie w celu złożenia zeznań bez uzasadnionej przyczyny, może zostać przymusowo doprowadzony do sądu lub zostać zobowiązany do zapłaty grzywny na rzecz Urzędu ds. Grzywien (*cassa delle ammende*) oraz do pokrycia kosztów poniesionych w związku z niestawiennictwem na rozprawie w rozumieniu art. 133 c.p.p. Świadek jest zobowiązany do odpowiadania na zadawane mu pytania zgodnie z prawdą. W art. 372 c.p.p. przewidziano możliwość nałożenia sankcji karnych na świadków, którzy odmawiają udzielenia odpowiedzi, składają fałszywe zeznania lub zatajają posiadane informacje. Jeżeli świadek nie będzie przejawiał gotowości ani woli współpracy, może zostać skazany na karę pozbawienia wolności. Świadek nie może zostać zatrzymany w trakcie przesłuchania. Jeżeli świadek wycofa fałszywe zeznania lub potwierdzi rzeczywisty stan faktyczny przed wydaniem wyroku, nie będzie mógł zostać oskarżony o popełnienie czynu przestępczego. Świadek nie podlega również sankcjom, jeśli złożył fałszywe zeznania, aby chronić siebie lub swojego bliskiego krewnego przed odpowiedzialnością karną (art. 384 c.p.p.).

Czy mogę składać oświadczenia przed sądem lub przedstawiać dowody? Na jakich warunkach?

Ofiara przestępstwa może również wziąć udział w postępowaniu w charakterze świadka. Składane przez nią zeznania mogą zostać wykorzystane jako dowody, które posłużą do skazania oskarżonego, jeżeli po ich przeanalizowaniu okaże się, że są wiarygodne zarówno pod względem obiektywnym, jak subiektywnym. Sędzia dokonuje swobodnej oceny zeznań składanych przez ofiarę – w niektórych przypadkach oskarżony może zostać skazany wyłącznie w oparciu o zeznania złożone przez ofiarę. Świadek musi mówić prawdę, choć nie jest zobowiązany do obciążania samego siebie (prawo do zachowania milczenia). Bliscy krewni oskarżonego nie są zobowiązani do występowania w charakterze świadków, chyba że chcą sami złożyć zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa lub wniosek o ściganie lub sami – bądź ich bliski krewny – są ofiarami przestępstwa będącego przedmiotem postępowania. Świadek może również odmówić odpowiedzi na pytania, które mogłyby wymagać ujawnienia tajemnicy zawodowej. Osoba, która składa zeznania w postępowaniu przygotowawczym, może być uprawniona do skorzystania z różnego rodzaju środków ochrony.

Jakie informacje uzyskam w czasie procesu?

(Zob. powyżej).

Czy będę mieć dostęp do akt sądowych?

Prokuratura niezwłocznie wprowadzi do odpowiedniego rejestru prowadzonego przez swoje biuro zgłoszenie dotyczące każdego przestępstwa, o popełnieniu którego została poinformowana lub które odkryła z urzędu, zamieszczając w nim również jednocześnie – lub jak najszybciej – imię i nazwisko osoby podejrzanej o popełnienie tego przestępstwa. Jeżeli w toku postępowania przygotowawczego dojdzie do zmiany kwalifikacji prawnej czynu lub okoliczności faktycznych z nim związanych, prokuratura zaktualizuje dokonane wpisy. Informacje o dokonywanych wpisach będą przekazywane oskarżonemu o popełnienie przestępstwa, ofierze przestępstwa oraz ich pełnomocnikom, na wniosek tych osób. W przypadku złożenia wniosku o przekazanie informacji na temat wpisów dokonanych w urzędowym rejestrze zgłoszonych przestępstw sekretariat prokuratury przekaże żądane informacje, jeżeli takie wpisy faktycznie zostały dokonane i jeżeli nie ma przeszkód, by udzielić odpowiedzi. W razie braku wpisów sekretariat poinformuje, że w rejestrze

nie dokonano żadnych wpisów, na temat których mógłby udzielić informacji. W przypadku wystąpienia szczególnych okoliczności istotnych dla przebiegu postępowania przygotowawczego prokuratura, podejmując decyzję o uwzględnieniu wniosku, może nakazać – w drodze uzasadnionego postanowienia – utajnienie wpisów dokonanych w rejestrze na okres nie dłuższy niż trzy miesiące, bez możliwości jego przedłużenia (art. 335 c.p.p.).
Jeżeli prokuratura nie zamierza wystąpić o umorzenie postępowania w sprawie, która dotyczy nadużyć wobec członków rodziny i partnerów lub uporczywego nękania, powiadomi również pełnomocnika procesowego ofiary przestępstwa lub – w przypadku braku takiego pełnomocnika – samą ofiarę przestępstwa o zakończeniu postępowania przygotowawczego (art. 415-bis c.p.p.).

Ostatnia aktualizacja: 13/10/2020
Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

3 - Moje prawa po zakończeniu procesu

Czy mogę zaskarżyć orzeczenie?

Prawo do zaskarżenia orzeczenia przysługuje wyłącznie ofierze przestępstwa, która przystąpiła do postępowania w charakterze powoda cywilnego, przy czym zakres takiego prawa ogranicza się każdorazowo do ochrony interesów ofiary przestępstwa na gruncie prawa cywilnego.
Zgodnie z włoską ustawą nr 46/2006 powodowi cywilnemu nie przysługuje już ogólne prawo do odwołania się; może on jedynie zaskarżyć orzeczenie do Sądu Kasacyjnego (Corte di Cassazione).
Powód cywilny może wnieść środek zaskarżenia od:
elementów wyroku skazującego, które dotyczą powództwa adhezyjnego;
wyroku uniewinniającego, ale wyłącznie w zakresie, w jakim dotyczy on aspektów cywilnych sprawy;
elementów orzeczenia dotyczących prawa powoda cywilnego do odszkodowania oraz zwrotu kosztów postępowania.

Jakie prawa przysługują mi po wydaniu wyroku?

Jeżeli chodzi o nadzwyczajny środek zaskarżenia (*revisione*), ofierze przestępstwa, która przystąpiła w charakterze powoda cywilnego do postępowania zakończonego wydaniem wyroku, przeciwko któremu wniesiono ten środek, przysługuje prawo – po rozpoczęciu rozprawy – do podniesienia zarzutu niedopuszczalności samego wniosku. Dotyczy to również przypadków, w których ten nadzwyczajny środek zaskarżenia wniesiono przeciwko ugodzie sądowej, gdy w postanowieniu szczególnym dopuszczono możliwość wystąpienia o wydanie i uzyskania orzeczenia, w którym sąd nakazuje sprawcy pokrycie kosztów prawnych.

Czy mam prawo do ochrony po zakończeniu procesu? Przez jaki okres?

W dekrecie legislacyjnym nr 9 z dnia 11 lutego 2015 r. ustanowiono przepisy wdrażające dyrektywę 2011/99/UE, która opiera się na zasadzie wzajemnego uznawania i reguluje kwestie związane z europejskim nakazem ochrony, aby zagwarantować, że środki przyjmowane w celu zapewnienia ochrony danej osoby przed czynem zabronionym mogącym w jakikolwiek sposób zagrozić jej życiu, zdrowiu fizycznemu lub psychicznemu, godności, wolności osobistej lub nietykalności seksualnej zostaną utrzymane w mocy nawet w przypadku, gdy dana osoba przeniesienie się do innego państwa członkowskiego. Dyrektywa stanowi, że europejski nakaz ochrony można wydać tylko wtedy, gdy w państwie wydającym został uprzednio zastosowany środek ochrony, który nakłada na osobę stwarzającą zagrożenie co najmniej jeden z poniższych zakazów lub ograniczeń: zakaz przebywania w określonych miejscach, miejscowościach lub na określonych obszarach, gdzie mieszka lub które odwiedza osoba podlegająca ochronie; zakaz lub ograniczenie kontaktu z osobą podlegającą ochronie; zakaz lub ograniczenie możliwości zbliżania się na odległość mniejszą, niż to określono, do osoby podlegającej ochronie. Po otrzymaniu europejskiego nakazu ochrony właściwy organ wykonującego państwa członkowskiego musi uznać ten nakaz bez zbędnej zwłoki i wydać decyzję o przyjęciu środka, który byłby w analogicznych przypadkach dopuszczalny w świetle jego prawa krajowego, w celu zapewnienia ochrony osobie podlegającej ochronie.

Jakie informacje uzyskam, jeżeli sprawca zostanie skazany?

Po zakończeniu postępowania przewodniczący składu orzekającego sporządzi i podpisze sentencję wyroku, po czym opracowane zostanie zwięzłe streszczenie stanu faktycznego i prawnego, na podstawie którego wydano wyrok. Wyrok zostanie ogłoszony na rozprawie przez odczytanie jego sentencji. Odczytanie uzasadnienia i sentencji wyroku uznaje się za równoważne z powiadomieniem stron obecnych na rozprawie lub stron, które powinny były być obecne na rozprawie, o wydaniu wyroku. Sędzia wyda wyrok skazujący, jeżeli wina osoby oskarżonej o popełnienie przestępstwa nie będzie wzbudzała żadnych uzasadnionych wątpliwości. W wyroku sędzia przedstawia szczegółowe informacje na temat kary nałożonej na sprawcę oraz wszelkich środków zabezpieczających (*misure di sicurezza*). Jeżeli skazany sprawca jest niewypłacalny, sędzia nałoży karę finansową na osobę ponoszącą odpowiedzialność cywilną. Ponadto na mocy wyroku sędzia nakaże sprawcy pokrycie kosztów procesowych. Na wniosek powoda cywilnego sędzia wyda postanowienie o publikacji wyroku skazującego w prasie na koszt skazanego sprawcy, a w stosownych przypadkach – również na koszt osoby ponoszącej odpowiedzialność cywilną.
Wyrok zawiera:
nagłówek z inwokacją *in nome del popolo italiano* [„w imieniu narodu włoskiego”] oraz oznaczenie organu, który go wydał;
dane osobowe sprawcy oraz inne dane osobowe, które mogą posłużyć do jego zidentyfikowania, a także ogólne informacje na temat innych prywatnych stron postępowania;
opis zarzutu;
oświadczenia stron;
zwięzłe objaśnienie faktycznych i prawnych podstaw, w oparciu o które wydano orzeczenie, wraz ze wskazaniem dowodów stanowiących podstawę orzeczenia oraz wyjaśnieniem przyczyn, dla których sędzia nie dał wiary dowodom przeciwnym;
rozstrzygnięcie sądu, ze wskazaniem zastosowanych przepisów;
datę i podpis sędziego.
Po ogłoszeniu wyrok zostanie złożony w sekretariacie sądu. Jeżeli wyrok nie zostanie ogłoszony w terminie trzydziestu dni lub w innym wyznaczonym terminie, który nie może jednak przekraczać 90 dni od dnia wydania, zawiadomienie o wydaniu wyroku zostanie przekazane prokuraturze i stronom prywatnym, którym przysługuje prawo do wniesienia środka zaskarżenia, jak również obrońcy oskarżonego w momencie wydania wyroku.

Czy uzyskam informację o tym, że sprawca został zwolniony (w tym o wcześniejszym lub warunkowym zwolnieniu) lub że zbiegł z zakładu karnego?

Art. 90-ter kodeksu postępowania karnego (Codice di procedura penale) stanowi, że na wniosek ofiary przestępstwa z użyciem przemocy ofiara musi zostać niezwłocznie powiadomiona o przygotowaniach do zwolnienia sprawcy przestępstwa lub o zbliżającym się terminie wygaśnięcia nakazu tymczasowego aresztowania sprawcy, o jego zbiegnięciu z aresztu śledczego lub zakładu karnego, a także o umyślnej odmowie poddania się karze przez skazanego.

Czy będę brać udział w wydaniu postanowienia o zwolnieniu lub warunkowym zwolnieniu? Czy mogę na przykład złożyć oświadczenie lub wnieść odwołanie?

Konsultowanie się z ofiarą przestępstwa przed wydaniem postanowienia w tej kwestii nie jest przyjętą praktyką.

Ostatnia aktualizacja: 13/10/2020
Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

4 - Odszkodowanie

W jaki sposób można dochodzić naprawienia szkody od sprawcy (np. w czasie procesu, w drodze dochodzenia roszczenia cywilnego, w postępowaniu adhezyjnym)?

Popełnienie przestępstwa i późniejsze skazanie oznacza, że pokrzywdzony może dochodzić odszkodowania. W prawie włoskim przewidziano dwa tryby dochodzenia odszkodowania z tytułu szkód poniesionych w wyniku przestępstwa:
ofiara może przystąpić do postępowania karnego toczącego się przeciwko sprawcy jako powód cywilny (powództwo adhezyjne);
ofiara może wytoczyć odrębne powództwo cywilne.
Wybór jednego z trybów leży w gestii ofiary, ponieważ zgodnie z przepisami prawa są to dwa odrębne postępowania: postępowanie karne i postępowanie cywilne.
Dopiero po złożeniu wniosku o postawienie w stan oskarżenia lub po postawieniu w stan oskarżenia (na rozprawie) ofiara może, przy wsparciu swojego pełnomocnika, wytoczyć powództwo adhezyjne, stając się tym samym pełnoprawną stroną postępowania z pełnią praw w zakresie reprezentacji. Wydając wyrok skazujący, sąd orzekający w sprawach karnych zasądzi na rzecz ofiary przestępstwa określoną sumę pieniężną, tzw. kwotę zaliczkową, pod rygorem natychmiastowej wykonalności, powierzając wydanie orzeczenia w przedmiocie ostatecznej kwoty odszkodowania sądowi cywilnemu, co będzie możliwe dopiero po uprawomocnieniu się wyroku skazującego.
Alternatywnie wobec powództwa adhezyjnego ofiara przestępstwa może wytoczyć odrębne powództwo cywilne, występując o wypłatę odszkodowania z tytułu szkód poniesionych w wyniku czynu popełnionego przez sprawcę.

Sąd zobowiązał sprawcę do wypłacenia mi odszkodowania/zadośćuczynienia. Jak mam skłonić sprawcę do wypłaty odszkodowania?

Nakazując sprawcy wypłacenie zadośćuczynienia/odszkodowania z tytułu krzywd lub szkód wyrządzonych ofierze, która przystąpiła do postępowania w charakterze powoda cywilnego, sąd może: nakazać wypłacenie odszkodowania/zadośćuczynienia, wydać ogólne postanowienie dotyczące odszkodowania /zadośćuczynienia lub nakazać wypłacenie kwoty zaliczkowej.
Dla ofiary najlepszym rozwiązaniem jest wydanie przez sąd orzeczenia zobowiązującego sprawcę do wypłacenia odszkodowania/zadośćuczynienia w określonej kwocie; w takim przypadku w praktyce można poinformować sprawcę o wydaniu wyroku i nakazu zapłaty (*atto di precetto* – nakaz zapłaty musi zostać wydany przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego), co jest równoważne z nakazaniem sprawcy wypłacenia należnej kwoty; stanowi to pierwszy krok, który musi zostać podjęty, aby można było zastosować środki egzekucyjne w przypadku uporczywego uchylania się sprawcy od spoczywającego na nim obowiązku zapłaty (w takiej sytuacji zawsze zalecane jest przeprowadzenie wstępnego rozpoznania mającego na celu zidentyfikowanie składników majątku, które można by potencjalnie zająć).
O ile w orzeczeniu przyznającym odszkodowanie/zadośćuczynienie nie zostało wyraźnie wskazane, że jest ono tymczasowo wykonalne, możliwość jego wyegzekwowania na drodze prawnej będzie uzależniona od tego, czy wyrok nie zostanie uchylony, tj. jeżeli w wyznaczonym terminie nie zostanie wniesiony odpowiedni środek zaskarżenia.
Dlatego też nakaz zapłaty może zostać doręczony wraz z wyrokiem – dotyczy to również przypadków, w których wyrok zobowiązuje sprawcę do wypłacenia kwoty zaliczkowej, zawsze pod rygorem natychmiastowej wykonalności. Nie zawsze będzie to jednak satysfakcjonujące z punktu widzenia ofiary przestępstwa. Dlatego też jeżeli ofiara przestępstwa uzna zasądzoną kwotę za niewystarczającą, musi wytoczyć odrębne powództwo cywilne, w toku którego może zostać zasądzona pozostała kwota i nałożona nowa, inna kara na sprawcę.
Postępowanie cywilne jest zawsze konieczne w trzecim możliwym przypadku, tj. w sytuacji, w której sąd orzekający w sprawach karnych wydaje ogólne postanowienie zobowiązujące sprawcę do wypłacenia odszkodowania, ale nie określa kwoty tego odszkodowania z uwagi na brak wystarczających dowodów w tym zakresie.

Jeżeli sprawca nie wypłaci mi odszkodowania, czy mogę uzyskać zaliczkę od Skarbu Państwa? Na jakich warunkach?

Zgodnie dyrektywą 2004/80/WE wdrożoną przez Włochy na mocy przywołanych powyżej przepisów państwo musi zagwarantować obywatelom i cudzoziemcom, którzy padli ofiarą umyślnego przestępstwa z użyciem przemocy (zabójstwa, umyślnego ciężkiego uszkodzenia ciała, napaści na tle seksualnym) popełnionego na terytorium Włoch, możliwość uzyskania sprawiedliwej i odpowiedniej kompensaty w każdym przypadku, gdy nie uda się ustalić tożsamości sprawcy lub pociągnąć go do odpowiedzialności karnej lub gdy sprawca nie będzie dysponował środkami wystarczającymi do wypłacenia ofiarom (lub członkom ich rodzin, jeżeli ofiara zmarła wskutek przestępstwa) odszkodowania z tytułu wyrządzonych im szkód.

Czy mam prawo do odszkodowania od państwa?

(Zob. powyżej).

Czy przysługuje mi odszkodowanie, jeżeli sprawca nie został skazany?

Uniewinnienie oskarżonego w postępowaniu karnym nie uniemożliwia ofierze przestępstwa wytoczenia powództwa o odszkodowanie przed sąd cywilny, chyba że ofiara zrzekła się tego prawa, przystępując do postępowania karnego w charakterze powoda cywilnego.

Czy mam prawo do uzyskania doraźnej płatności w czasie oczekiwania na orzeczenie w sprawie odszkodowania?

Jeżeli ofiara przestępstwa przystąpiła do postępowania karnego w charakterze powoda cywilnego, aby dochodzić naprawienia szkody, sąd, wydając wyrok zgodnie z art. 533 c.p.p., wyda również orzeczenie w przedmiocie aspektów cywilnych sprawy. W przypadkach, w których istnieją dowody świadczące o wyrządzeniu szkody w rezultacie przestępstwa (*an debeatur*), ale nie o jej wysokości (*quantum debeatur*), sąd wyda ogólne orzeczenie dotyczące odpowiedzialności cywilnej i skieruje strony do sądu cywilnego, który wyda orzeczenie w przedmiocie wysokości należnego odszkodowania (art. 539 c.p.p.).
Powód cywilny może jednak zwrócić się do sądu o przyznanie mu kwoty zaliczkowej proporcjonalnej do wysokości szkody, która została już potwierdzona na podstawie dowodów zgromadzonych w sprawie. Ściślej rzecz ujmując, na mocy tymczasowego orzeczenia sąd nakaże sprawcy lub osobie ponoszącej odpowiedzialność cywilną w danej sprawie **wypłacenie określonej kwoty w formie zaliczki na poczet przyszłego odszkodowania przed ustaleniem jego ostatecznej kwoty, pod rygorem natychmiastowej wykonalności**. Jest to instrument, który – na wyraźny wniosek ofiary – daje podstawy do nakazania sprawcy wypłacenia kwoty zaliczkowej, jeżeli sąd uzna, że zgromadzone dotychczas w sprawie dowody w ewidentny sposób świadczą o istnieniu długu, którego wysokość ogranicza się do kwoty, w odniesieniu do której przyznano kwotę zaliczkową; w tym zakresie warto podkreślić, że nawet w toku postępowania karnego do celów obliczenia kwoty zaliczkowej nie jest konieczne przedstawienie dowodów potwierdzających samą wysokość szkody, lecz wystarczy potwierdzenie, że taka szkoda została faktycznie wyrządzona i że jej wysokość nie przekracza zasądzonej kwoty (wyrok Sądu Kasacyjnego, izba karna, nr 12634/2001).

Ostatnia aktualizacja: 13/10/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

5 - Moje prawa do wsparcia i pomocy

Jestem ofiarą przestępstwa. Z kim mam się skontaktować aby uzyskać wsparcie i pomoc?

Po nawiązaniu pierwszego kontaktu z organami ścigania ofiara przestępstwa, jako osoba pokrzywdzona, otrzyma następujące informacje w zrozumiałym dla siebie języku: informacje o placówkach opieki zdrowotnej, placówkach oferujących usługi w zakresie zakwaterowania, ośrodkach dla ofiar przemocy i schroniskach w danym regionie. Jeżeli wśród ofiar przestępstw znajdują się osoby małoletnie, należy powiadomić o tym trybunał ds. nieletnich, który oceni daną sytuację i ustali, czy należy zastosować środki ochrony. Na wniosek ofiary przestępstwa organy ścigania są zobowiązane skierować ją – w dowolnym momencie – do następujących organizacji:

służb udzielających wsparcia ofiarom przestępstw

wyspecjalizowanych organów udzielających pomocy prawnej

rad złożonych z lokalnych adwokatów (Consigli dell'Ordine)

organizacji pozarządowych

klinik prawa – wydziałów medycyny sądowej

organów państwowych odpowiedzialnych za udzielanie pomocy prawnej (Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych)

Organizacje udzielające wsparcia ofiarom przestępstw

Organizacje pozarządowe – stowarzyszenia zajmujące się udzielaniem pomocy prawnej ofiarom przestępstw

związki zawodowe: Włoska Powszechna Konfederacja Pracy (Confederazione Generale Italiana del Lavoro; CGIL) – Włoska Konfederacja Pracowniczych Związków Zawodowych (Confederazione Italiana Sindacati Lavoratori; CISL) – Włoska Unia Pracy (Unione Italiana del Lavoro;*UIL)*

stowarzyszenie Libera (organizacja antymafijna) – 0832 683429-683430

schronisko dla kobiet w Rzymie – 06 6840 172006

organizacje konsumenckie

krajowe sieci stowarzyszeń zajmujących się ochroną praw osób w podeszłym wieku (Associazioni per i Diritti degli Anziani; ADA) – 06 48907327

sieć Dafne (pomoc dla ofiar przemocy) – 011 5683686

Telefon zaufania dla ofiar handlu ludźmi – 800 290 290

Telefon zaufania dla ofiar przemocy – 1522

Telefon zaufania dla ofiar dyskryminacji – 800 90 10 10

Telefon zaufania dla ofiar okaleczania narządów płciowych – 800 300 558

Telefon zaufania dla ofiar terroryzmu i przestępczości zorganizowanej – 06.46548373 – 06.46548374 – 06.46548375

Telefon zaufania dla ofiar przestępstw popełnianych przez organizacje mafijne – 800 191 000

Telefon zaufania dla ofiar wymuszeń i lichwy – 800-999-000

Infolinia we wszystkich językach do zgłaszania przypadków dyskryminacji i rasizmu – 800 90 10 10

Alarmowy telefon zaufania dla małoletnich – 114

Czy wsparcie dla ofiar przestępstw jest udzielane bezpłatnie?

Wsparcia dla ofiar przestępstw udziela się nieodpłatnie.

Jakiego rodzaju wsparcie mogę otrzymać od organów państwowych?

Przestępstwa z użyciem przemocy mogą być źródłem traumy dla ofiary – w takiej sytuacji ofiara może skorzystać ze wsparcia zapewnianego przez odpowiednie służby publiczne działające w ramach lokalnego organu ds. ochrony zdrowia (*Azienda Sanitaria Locale;* ASL), takie jak ośrodki doradcze dla rodzin (*consultorio familiare*) oraz władze lokalne (świadczące usługi społeczne). Jeżeli wśród ofiar przestępstw znajdują się osoby małoletnie, należy powiadomić o tym trybunał ds. nieletnich, który oceni daną sytuację i ustali, czy należy zastosować środki ochrony. Na wniosek ofiary przestępstwa organy ścigania (żandarmeria wojskowa (*Carabinieri*), policja, straż gminna itp.) są zobowiązane skierować ją – w dowolnym momencie – do organizacji wymienionych powyżej. W poważniejszych przypadkach niektóre schroniska oferują ofiarom przestępstw możliwość zamieszkania w bezpiecznych lokalach, aby ochronić je przed dalszą przemocą. Aby uzyskać informacje na temat schronisk działających na danym obszarze lub nawiązać kontakt z tymi schroniskami, można również zadzwonić pod bezpłatny numer telefonu 1522 prowadzony przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów Włoch. Jeżeli ofiara przestępstwa znajduje się w trudnej sytuacji osobistej, może również zwrócić się o pomoc do administratora ds. wsparcia (*Amministratore di Sostegno*), tj. osoby działającej pod kierownictwem wydziału opiekuńczego sądu orzekającego w sprawach cywilnych odpowiedzialnej za udzielanie nieodpłatnego wsparcia osobom, które – również tymczasowo – znalazły się w trudnej sytuacji oraz za zaspokajanie potrzeb takich osób. Ofiara przestępstwa może złożyć wniosek bezpośrednio do sądu orzekającego w sprawach cywilnych lub wyjaśnić napotkane trudności gminnym służbom socjalnym, aby mogły one poinformować prokuratora ds. cywilnych, który może wytoczyć powództwo w imieniu ofiary.

Jakiego rodzaju wsparcie mogę otrzymać od organizacji pozarządowych?

Organizacje pozarządowe udzielają różnego rodzaju wsparcia: zapewniają możliwość skorzystania ze wsparcia psychologicznego, tymczasowego zakwaterowania w obiektach takich jak schroniska, pomocy prawnej i porad prawnych i wsparcia materialnego, a także otrzymania artykułów pierwszej potrzeby itp.

Ostatnia aktualizacja: 13/10/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.